
EL MODEL ECONÒMIC XINÈS I ELS SEUS EFECTES PER A BARCELONA: IMPACTAT PER LA PANDÈMIA?

- L'IMPACTE GEOECONÒMIC DE LA POLÍTICA DE LA XINA RESPECTE A LA COVID-19 I PER QUÈ ÉS IMPORTANT PER A LA UNIÓ EUROPEA

Alicia García-Herrero

- EXPORTANT DISTORSIONS: LA POLÍTICA INDUSTRIAL XINESA I LA RESPOSTA EUROPEA

Óscar Guinea

- LA NOVA RUTA DE LA SEDA: DE CORREDOR EUROASIÀTIC A UNA INICIATIVA GLOBAL DE LA POLÍTICA EXTERIOR XINESA

Enrique Fanjul

L'IMPACTE GEOECONÒMIC DE LA POLÍTICA DE LA XINA RESPECTE A LA COVID-19 I PER QUÈ ÉS IMPORTANT PER A LA UNIÓ EUROPEA

Alicia García-Herrero

Investigadora sènior, Bruegel ; Economista en cap d'Àsia-Pacífic, Natixis

La pandèmia de COVID-19 va afectar la Xina el gener del 2020. Des de llavors, l'economia xinesa, igual que a la resta del món, ha sofert grans fluctuacions. La diferència és que la Xina semblava haver-se'n recuperat abans que qualsevol altre país, acabant l'any 2020 amb un creixement positiu del PIB (2,3%), mentre que a escala mundial se sofrien profundes recessions. De fet, la Xina va ser batejada amb l'expressió anglesa *first in, first out*, «primera a entrar-hi, primera a sortir-ne».

Els problemes, però, van començar durant la segona meitat del 2021. La recuperació de la Xina va resultar ser menys espectacular del que molts esperaven, i les dificultats no van fer altra cosa que agreujar-se durant la primera meitat del 22, atès que el país va mantenir els confinaments draconians i el tancament de fronteres mentre la resta del món ultimava la seva obertura. De fet, la Xina podria acabar el 2022 amb un creixement del PIB inferior al 3%, molt per sota dels nivells del Sud-est Asiàtic, i menys de la meitat de la taxa de l'Índia.

Les severes restriccions a la mobilitat no són l'únic problema al qual s'enfronta la Xina. Per començar, el panorama geopolític és cada vegada més tens. L'Administració Biden, de la qual molts esperaven un canvi de rumb respecte la Xina, ha continuat essencialment amb les mesures de contenció aplicades pel Govern Trump, en virtut de la col·laboració mantinguda durant anys. Per si no fos prou, la invasió russa d'Ucraïna del passat 24 de febrer posa en joc la relació força estreta que la Xina manté amb Rússia, encara que oficialment s'hagi mantingut neutral respecte al conflicte militar en curs.

En aquest document, primer revisaré l'impacte de la pandèmia en l'economia xinesa i les seves implicacions geopolítiques. A continuació, analitzaré de quina manera la guerra a Ucraïna ha complicat la situació encara més i què es pot esperar en el futur en el front geopolític. Finalment, examinaré el creixement de la Xina a mitjà termini, que sofrirà una desacceleració estructural.

Les severes restriccions a la mobilitat no són l'únic problema al qual s'enfronta la Xina.

1. L'impacte de la pandèmia de COVID-19 en l'economia xinesa

El gener del 2020, la ciutat xinesa de Wuhan va ser la primera a declarar un confinament a gran escala en resposta al virus posteriorment denominat COVID-19. Poc després de Wuhan, la Xina va desplegar mesures de confinament a gran escala a tot el seu territori, la qual cosa va portar a una reducció dràstica de la mobilitat de les persones a tot el país i a un impacte econòmic enorme. Les dades de navegació dels vehicles suggereixen que al febrer del 2020 la mobilitat nacional entre ciutats va caure un 66% respecte a la mitjana del 2019. Dit això, la mobilitat interior es va recuperar aviat, atès que el brot es va contenir amb força rapidesa i es van imposar estrictes controls fronterers mentre la resta del món es veia afectat per la pandèmia. La reducció de la mobilitat de les persones es va atenuar al març, caient només un 10% i, fins i tot, tornant-se positiva a l'abril (+26%). Des de llavors, s'havia mantingut relativament estable fins que la variant delta va intervenir i va provocar l'alentiment de la mobilitat a partir del segon semestre del 2021.

El panorama va empitjorar encara més durant els primers mesos del 2022, en què la Xina va introduir confinaments més generalitzats en resposta a òmicron, una altra variant de COVID-19 molt més lleu però més contagiosa. Es van imposar dràstiques restriccions a la mobilitat en ciutats (incloent-hi Xangai, centre financer internacional de renom) que, en total, representaven el 40% del producte interior brut de la Xina. A més, la meitat de les autopistes de la Xina no funcionaven i els ports operaven de manera ineficient a conseqüència de les grans restriccions de mobilitat.¹

La brusca caiguda de la mobilitat de la ciutadania va impactar en el consum de les llars, però també va pertorbar la producció manufacturera, que no va començar una lleugera recuperació fins al juny, en aixecar-se alguns dels confinaments més severos. Tot i així, la confiança s'ha mantingut en un mínim històric al llarg del 2022, ja que l'economia xinesa ha hagut de fer front a un altre impacte de gran abast a partir de la segona meitat del 2021: la caiguda del sector immobiliari. La davallada va començar amb el col·lapse del major promotor immobiliari de la Xina, Evergrande, a qui van seguir alguns altres, i es va estendre, durant la segona meitat del 2022, als boicots hipotecaris de les llars xineses que no havien rebut els habitatges —que ja havien pagat— perquè les companyies promotores els van deixar incomplets. L'únic punt positiu ha estat la fortalesa de la demanda externa durant el 2021 i la primera meitat del 2022, tot i que s'ha alentit recentment a mesura que el món entra en una desacceleració sincronitzada.

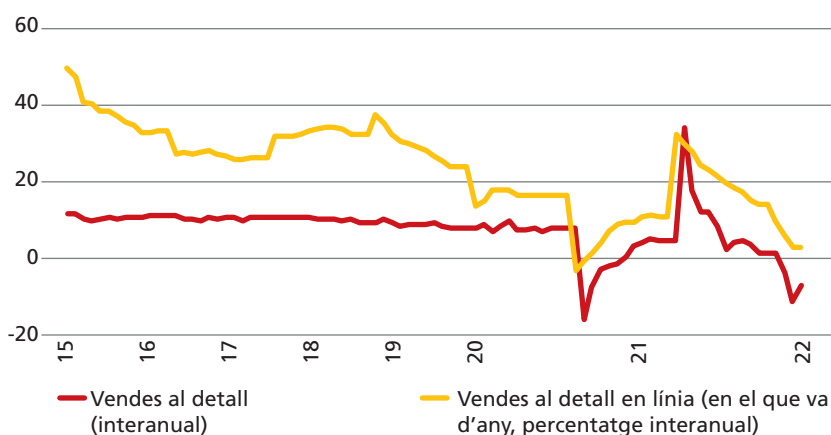
De cara al futur queden dos interrogants importants. El primer i més rellevant és si es posarà fi a les polítiques de COVID zero. El Congrés del Partit, que va confirmar el president Xi en un inusual tercer mandat, no ha ofert cap indicació a aquest respecte, però la reacció molt adversa del mercat a la conclusió del congrés i les contínues dades econòmiques negatives podrien portar a alguna mena de reobertura selectiva. En qualsevol cas, aquesta decisió —com moltes altres a la Xina actual— és altament política i depèn de la convicció del president Xi del fet que la resposta de la Xina a la COVID-19 ha de ser diferent de la dels Estats Units —aspecte que s'analitzarà amb més detall en la secció següent. El segon interrogant, una qüestió clau, és la gestió de la crisi immobilià-

1. Per a un informe complet sobre el futur econòmic de la Xina després del Congrés del Partit, d'octubre del 2022, vegeu: <https://jamestown.org/program/the-economic-outlook-for-xis-third-term-mounting-challenges-dwindling-fiscal-and-monetary-options/>.

ria, fins ara força ineficaç, que s'ha basat principalment en la posada en marxa de recursos fiscals —en especial per part dels governs locals, que ja es troben amb problemes de liquiditat per les despeses relacionades amb la pandèmia de COVID-19— per donar suport als promotors i ajudar-los a acabar els milions d'habitatges que segueixen en construcció.

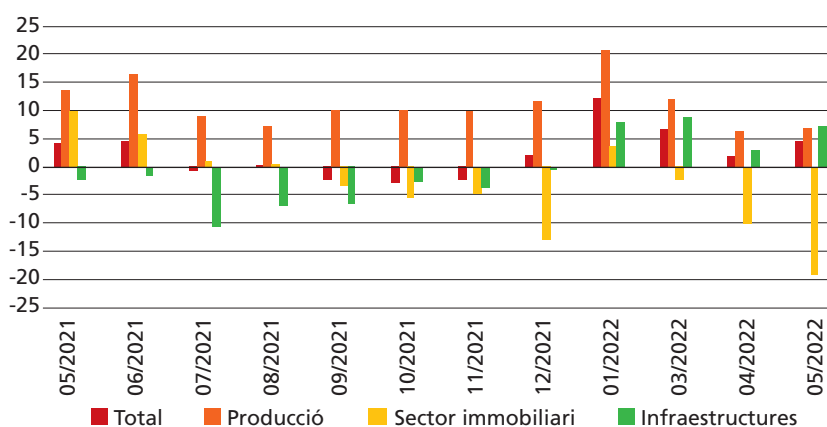
Atesa la dimensió de la Xina i la seva contribució a l'economia global durant les darreres dècades, aquest fet és extremament important per a l'economia mundial i no podria arribar en pitjor moment. En aquest sentit, el menor creixement econòmic de la Xina afectarà la resta del món a través de dos canals clau. En primer lloc, el gegant asiàtic és el principal importador de la majoria de matèries primeres, per la qual cosa els productors d'aquestes mercaderies veuran com cauen les seves exportacions. En segon lloc, el país s'ha convertit en el centre de les cadenes de valor globals, de manera que qualsevol nou confinament de ciutats importants per a la producció o el muntatge de productes manufacturats, així com el tancament de ports i ferrocarrils, crearà colls d'ampolla en altres indrets del món, alimentant les pressions inflacionistes relacionades amb l'oferta.

Figura 1: Vendes al detall i vendes al detall en línia.

Font: BNE, Natixis.

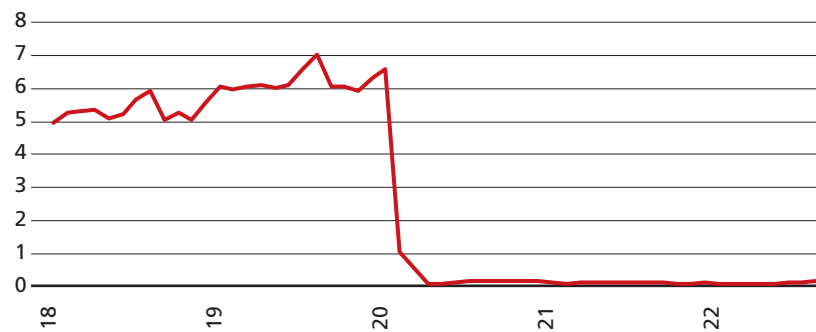
Figura 2: Desglossament de la inversió xinesa (percentatge interanual)

Font: Natixis, AACC.

La confiança entre la Xina i la resta del món, en particular l'Occident, es troba en mínims històrics. Més enllà de l'impacte econòmic, el sentiment antixinès ha anat creixent en molts llocs del món.

Figura 3. Passatgers en vols internacionals de línies aèries xineses (milions de persones)

Nota (2022): dades del febrer del 2022
Font: Administració d'Aviació Civil de la Xina (AACCC)

2. Conseqüències geopolítiques de la pandèmia

El fet que els dirigents xinesos, i en particular el president Xi, s'hagin mantingut plenament compromesos amb les polítiques de dinàmica COVID zero té conseqüències tant polítiques com econòmiques. El fort descens de les importacions que ha experimentat la Xina no es deu únicament a la falta de demanda (de fet, les importacions han crescut molt menys que les vendes al detall), sinó a l'impuls de l'autosuficiència. Així, les exportacions xineses van créixer un 10% interanual en el tercer trimestre, mentre que les importacions només van augmentar un 0,6%, segons les dades de les duanes xineses. En definitiva, la substitució dels inputs estrangers pels nacionals està en ple apogeu i està destinada a continuar amb o sense restriccions derivades de la COVID-19.

La falta d'intercanvis entre persones, també relacionada amb el tancament de les fronteres, se suma clarament a l'impuls de desvinculació derivat de la pandèmia, alhora que la confiança entre la Xina i la resta del món, en particular l'Occident, es troba en mínims històrics. Les restriccions als viatges de la població xinesa a l'estranger han causat estralls a les economies de diversos països que eren importants destinacions turístiques per als viatgers xinesos abans de la pandèmia; en particular, Tailàndia i d'altres del Sud-est Asiàtic, i també Hong Kong. Més enllà de l'impacte econòmic, el sentiment antixinès ha anat creixent en molts llocs en continuar la falta de comerç, i el mateix s'esdevé amb l'actitud dels ciutadans xinesos envers els estrangers.

Sense intercanvis físics, la inversió xinesa a l'estranger també s'ha desplomada i encara no veiem signes de recuperació. Això ha provocat un examen detallat de les possibles adquisicions d'empreses xineses als països receptors. En altres paraules, la pandèmia ha augmentat clarament la velocitat de bifurcació entre la Xina i els Estats Units, però també d'una manera més general, ja que la Xina s'ha tancat a la resta del món en el seu conjunt i no solament als Estats Units. De fet, un document recent sobre la posició de la Cambra de Comerç de la Unió Europea (UE) a Pequín és probablement el més negatiu de les darreres dècades².

La manca d'entesa mútua entre la Xina i la resta del món també es mostra clarament en el nombre molt més reduït de cimeres d'alt nivell

2. Vegeu <https://www.euro-peanchamber.com.cn/en/publications-position-paper>.

celebrades entre els Estats Units i la Xina, però també clarament entre aquest país i la UE o, fins i tot, entre els estats membres. L'últim diàleg econòmic d'alt nivell entre la Unió i la Xina va tenir lloc en format digital l'1 d'abril de 2022, i va ser un «diàleg de sords», segons l'alt representant, Josep Borrell. A més, encara que durant el 2020 la Xina i la UE van assolir, en principi, el llargament disputat Acord General d'Inversions, aquest no ha entrat encara en vigor per causa de les sancions europees.

La percepció creixent que hi ha una bretxa política i social cada vegada més gran entre Occident i la Xina no augura, òbviament, una futura col·laboració científica o empresarial entre aquest país i la comunitat internacional en general, encara que és difícil mesurar l'impacte immediat que aquesta situació pugui tenir en l'economia mundial.

3. Impacte econòmic de la guerra a Ucraïna a la Xina

La guerra a Ucraïna i les sancions sense precedents que els aliats occidentals han imposat a Rússia en resposta a la invasió estan tenint un impacte negatiu molt important en l'economia mundial més enllà de Rússia i Ucraïna. L'economia europea s'està veient molt afectada, i no solament per la seva dependència de l'energia russa.

L'impacte directe de la crisi ucraïnesa en l'economia xinesa ha estat molt més moderat, però no deixa de ser negatiu. En ser el major importador de petroli i gas del món, l'enorme augment dels preus de l'energia és una mala notícia per a la Xina, sobretot perquè els objectius de reducció de les emissions de carboni d'aquest país (recollits en el seu Pla Quinquennal) requereixen un increment de les importacions de gas per tal d'abandonar el carbó. Tanmateix, la Xina ha reaccionat ràpidament a aquest vent en contra que afecta les seves perspectives econòmiques, suprimint els objectius anuals d'emissions de carboni en les dues sessions de l'Assemblea Nacional Popular i la Conferència Consultiva Política del Poble Xinès que van tenir lloc a principis del mes de març del 2022. A més, la Xina, igual que l'Índia i altres economies emergents, ha incrementat les compres de petroli més barat a Rússia a causa de la bretxa creada per la reticència d'Europa a comprar petroli a aquest país.

Així, encara que la Xina s'hauria d'oposar, en principi, als esdeveniments que causen l'augment dels preus de l'energia, el seu suport implícit a Rússia sembla indicar que altres objectius, és a dir, afeblir l'hegemonia mundial dels Estats Units, són més importants. Prova d'això és la posició acomodaticia de la Xina davant la retallada recent de la producció de l'OPEP, tot i que això suposi un augment dels preus del petroli.

L'altra pressió negativa immediata sobre l'economia xinesa és la sèrie de sancions occidentals imposades a Rússia. Els bancs xinesos no semblen estar finançant operacions amb Rússia, encara que les proves continuen sent escasses, i les empreses energètiques xineses —incloent-hi Sinopec— estan arxivant els projectes que duen a terme amb les seves homòlogues russes. Tot i així, l'impacte d'aquesta retirada de Rússia ha estat, fins al moment, bastant moderat per a la Xina, ja que Rússia és

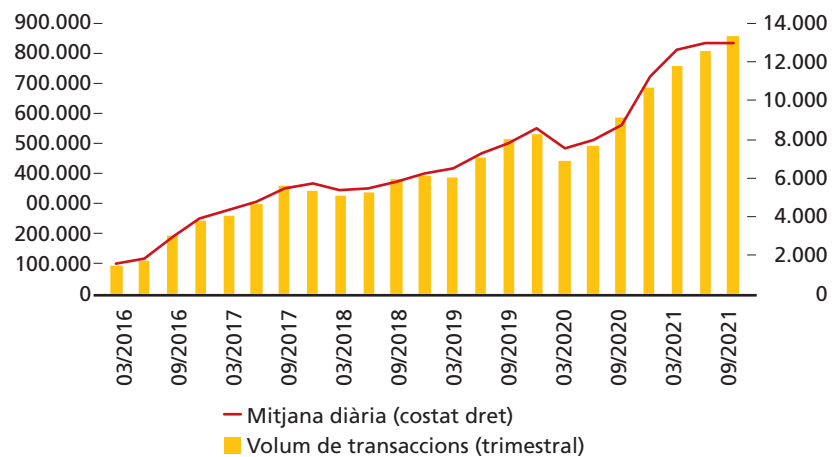
Encara que la Xina s'hauria d'oposar als esdeveniments que causen l'augment dels preus de l'energia, el seu suport implícit a Rússia sembla indicar que altres objectius, com afeblir l'hegemonia mundial dels Estats Units, són més importants.

deu vegades més petita. La Xina ni tan sols necessita tallar completament els seus llaços amb Rússia, sinó simplement evitar els pagaments en monedes fortes i algunes entitats específiques com ara el banc central rus i el Ministeri de Finances. De fet, la Xina continua sent el major exportador de mercaderies a Rússia, especialment d'aquelles que estan subjectes a controls d'exportació, com els semiconductors, i que Rússia necessita desesperadament per mantenir la seva capacitat industrial (i també militar). Això significa, alhora, que existeix un risc latent que la Xina acabi sent objecte de sancions secundàries, en particular pel que fa a les exportacions de semiconductors de doble ús.

Un altre aspecte positiu de la guerra a Ucraïna per a la Xina és el foment del paper internacional del renminbi (RMB), ja que Rússia —igual que altres països sancionats, com Corea del Nord i l'Iran— l'utilitza cada vegada més sovint a través del sistema de pagament internacional de la Xina (CIPS). Aquest és també el cas, cada cop més freqüent, de l'Àrab Saudita —la major destinació d'exportació de la qual és la Xina—, i fins i tot de l'Índia, pel que fa a les importacions de carbó.

En general, la retòrica de la Xina respecte la guerra a Ucraïna ha estat contrària als Estats Units i l'OTAN, mentre que ha estat prou complaent amb Rússia i s'ha oposat a les sancions occidentals contra aquesta darrera. Al mateix temps, en complir amb les sancions occidentals, la Xina ha respectat fins ara la lletra de la llei —o, si més no, no hi ha proves del contrari— encara que no el seu esperit³. En altres paraules, la Xina està utilitzant qualsevol espai disponible al seu abast per donar suport a Rússia i crear alhora un front unit contra Occident amb la seva Iniciativa de Seguretat Global i l'expansió de l'Organització de Cooperació de Xangai i els BRICS.

Figura 4. RMB – Sistema Interbancari de Pagaments Transfronterers (volum de transaccions)

Font: Natixis, BPC.

3. Per a més detalls sobre les mesures que podria adoptar la Xina per ajudar Rússia econòmicament, vegeu: <https://www.bruegel.org/blog-post/can-china-bail-out-putin>.

En definitiva, encara que la guerra a Ucraïna constitueix una sacsejada negativa per a l'economia xinesa, l'impacte directe continua sent limitat més enllà dels alts preus de les matèries primeres. El problema és que això s'esdevé en un moment en el qual la Xina es veu afectada per una

onada greu de la variant òmicron de COVID-19, que se suma a una desacceleració cíclica i a la reacció negativa del mercat derivada d'una repressió reguladora. Tot i que la Xina sembla disposada a complir la lletra de la llei i les sancions, també sembla disposada a assumir riscos per mantenir la seva relació estratègica amb Rússia. Es tracta clarament d'una situació compromesa per a la Xina, ja que es podria veure atrapada en el foc no solament de les sancions occidentals, sinó també de les decisions potencialment negatives de les empreses occidentals que operen al seu territori. Tot i així, la Xina veu amb bons ulls l'atac de Rússia a Occident, ja que el seu objectiu final és canviar l'ordre global envers el domini xinès. Del tot conscients d'aquest repte, els Estats Units estan pressionant de nou la Xina, darremament amb una prohibició molt àmplia sobre els semiconductors que dificultarà l'ascens tecnològic del gegant asiàtic.

En general, les diferències creixents entre la narrativa occidental i la de la Xina —i més encara la de Rússia— són indicis clars que, després de la invasió d'Ucraïna, el món sembla més que mai un tauler d'escacs en el qual Biden i Xi persegueixen l'hegemonia global.

4. Perspectives de creixement de la Xina a llarg termini

A primera vista, la difícil situació econòmica de la Xina pot semblar temporal, ja que s'explica principalment per les restriccions imposades per la COVID-19, els problemes immobiliaris i, en menor manera, la guerra d'Ucraïna. Tanmateix, la realitat és que l'economia xinesa també s'està desaccelerant estructuralment.

Una manera senzilla i comuna d'estimar la taxa de creixement potencial de la Xina en el futur és fer una previsió basada en la teoria clàssica de la convergència. Aquesta teoria es basa en el supòsit que els països més pobres creixen relativament més ràpid que els països més rics i, a llarg termini, totes les taxes de creixement coincidiran. Seguint una metodologia similar a la de Gordon (2014) i aplicant una estimació semblant a la de la convergència de la productivitat del treball a partir dels canvis en el patró de creixement de la població donats per les previsions demogràfiques de l'ONU, la taxa de creixement mitjana real del PIB estimada per al període entre el 2021 i el 2025 hauria de ser del 4,9%, del 3,6% entre el 2026 i el 2030, i descendir al 2,4% entre el 2030 i el 2035 (taula 1). Aquesta taxa de creixement a mitjà termini, més aviat baixa, no hauria de sorprendre ningú. Nombrosos estudis han utilitzat amb anterioritat aquest marc, i molts han apuntat a una trajectòria de desacceleració del creixement de la Xina⁴.

Taula 1		
	Producció	Productivitat laboral
2021-2025	4,9	4,9
2026-2030	3,6	3,8
2031-2035	2,4	3,0

Per molt baixa que pugui semblar aquesta taxa de creixement, la realitat és que la majoria dels riscos suggereixen una contracció. El primer

A primera vista, la difícil situació econòmica de la Xina pot semblar temporal (restriccions imposades per la COVID-19, els problemes immobiliaris i, en menor manera, la guerra d'Ucraïna). Tanmateix, la realitat és que l'economia xinesa també s'està desaccelerant estructuralment.

4. Vegeu IMF (2020) i World Bank (2019).

és l'ulterior empitjorament de la demografia, una de les seqüeles més rellevants de la pandèmia. El segon és una rendibilitat encara menor dels actius, ja que el paper de l'estat en l'economia es torna cada vegada més dominant, amb contínues mesures restrictives per al sector privat i, en particular, per a l'innovador sector tecnològic xinès. A més, tant els danys soferts pel capital humà en relació amb el canvi climàtic i la pandèmia de COVID-19, com l'obertura de la població xinesa a la resta del món són qüestions preocupants que fan cada vegada més probable un menor creixement potencial. Finalment, tant la competència estratègica entre els Estats Units i la Xina com la deriva cada vegada més totalitària de la mateixa Xina, beneïda en el recentment conclòs Congrés del Partit, són uns altres dos signes preocupants per al creixement potencial de la Xina.

5. Conclusions

El creixement de la Xina ha disminuït per raons tant cícliques com estructurals. L'any 2020, les raons cícliques són l'enduriment de les restriccions per causa de la COVID-19 mentre la resta del món les estava aixecant, els problemes en el sector immobiliari xinès i la guerra a Ucraïna. La resposta de la Xina a la pandèmia, així com a la invasió russa d'Ucraïna, s'entenen millor a través d'un prisma geopolític i no merament econòmic. Pel que fa a la COVID-19, les restriccions a la mobilitat recentment aplicades han causat estralls tant en el consum com en la confiança dels inversors, però s'emmarquen en el mantra del president Xi, segons el qual la resposta de la Xina a la pandèmia és millor que la d'Occident. En la mateixa línia, la narrativa xinesa favorable a la invasió russa d'Ucraïna culpant-ne els Estats Units i l'OTAN no té molt de sentit des del punt de vista econòmic, ja que Europa és un mercat molt més gran per a la Xina que Rússia. Tanmateix, el suport a Rússia serveix a un objectiu molt més important: alimentar el sentiment antioccidental a tot el món en una acalorada rivalitat de sistemes existent entre els Estats Units i la Xina per l'hegemonia mundial.

És per aquesta raó que la invasió russa d'Ucraïna ha empitjorat clarament la ja inestable situació geopolítica del món, tot alimentant un enfrontament encara més intens entre els Estats Units i la Xina, ja exacerbat per la pandèmia.

El resultat de tot plegat és un món que es mou en dos blocs, amb la UE, el Regne Unit, Austràlia, el Japó i Corea del Sud més alineats que mai amb els Estats Units. Al mateix temps, i amb el suport de Rússia, la Xina està ampliant les seves aliances al Sud global amb el Nou Paradigma de Desenvolupament i la Iniciativa de Seguretat Global, com també engrandint el grup BRICS. El món s'ha convertit clarament en una competició de grans potències entre els Estats Units i la Xina. En aquest context, el poder de la Xina —fins ara principalment econòmic— probablement sofreixi unes perspectives de creixement molt pitjors en els propers anys.

Referències bibliogràfiques

International Monetary Fund. «World Economic Outlook, October 2020: A Long and Difficult Ascent», 2020 (en línia) [Data de consulta: 4.11.2022]. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>

World Bank. «Innovative China: New Drivers of Growth», 2019 (en línia) [Data de consulta: 4.11.2022]. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32351>

